

Marocká divise a česká účast v jejích řadách ve světové válce.

(Dokončení.)

14. Protiútok u bois de Hangard 26. IV. 1918.

Německá ofensiva z 21. března 1918 zastavila se v prvních dnech měsíce dubna a německé vrchní velitelství přešlo k reorganisaci svých sil, aby mohlo připravit a provést další druhou ofensivu.

Tenkrát útok proveden ve Flandrech a doprovázen útokem druhým, provedeným 24. dubna v prostoru Villers-Bretonneux, v místě styku obou spojeneckých armád (britské a francouzské).

Zde Marocká divise svým mohutným protiútokem, provedeným 26. dubna zachránila situaci již nanejvýš kritickou.

V poslední dny března byla převezena železnicí do prostoru na sever od Beauvais a odtud se přemístila k Rumigny (na jih od Amiensu),⁵²⁾ kdež byla v pohotovosti k zasazení směrem buď na severovýchod nebo na východ.

Pluk našich českých dobrovolců „Cizinecké legie“, jehož pohyb budeme dále sledovati podrobněji, byl ještě před odjezdem přehlížen velitelem divise, který neopominul v svém proslovu pluku připomenouti, že divisi čeká nový útočný úkol.

2. dubna pluk vyložen v Grandvilliersu a odtud pochodoval za deště dále k frontě do Conty, kde se ráno utábořil.

Zalarmován 4. dubna večer, přemístil se do Amiensu, a 5/4 do Cottenchy, kdež pracoval na různých zákopových zařízeních.

⁵²⁾ Patří dnem 31/3 k V. armádě

4/4 k I. armádě

12/4 k 31. arm. sboru u I. arm.

13/4 zpět k I. armádě — a konečně

25/4 zase k 31. arm. sboru u I. arm.

Krátce poté dostal pluk rozkaz, který byl však ještě před odchodem odvolán, aby se přemístil do Moreuil.

Všechny jednotky, patřící k divisi v stále pohotovosti, byly často alarmovány, zatím co na frontě již zuřil boj. V českém hloučku byli při těchto pracích a přesunech dělovou střelou raněni a krátce poté zemřeli tři dobrovolci.

24. dubna přiblížila se celá divise směrem na východ k frontě a pluk cizinecké legie se přemístil nejdříve do Boves a byl tu v záloze G. A. R. (záložní skupina armád) generála Fayolla (III. a I. armáda), v prostoru Sains Cottency-bois de Gentelle tak, aby byla schopna zasazení ve dvou směrech, a to:

kota 105 Rouvrel a Gentelles-Hangard.

Pěchota byla utábořena (kromě dvou praporů) a stále se účastnila opevňovacích a cestářských prací.⁵³⁾

7. pluk střelců byl nejdříve v záloze za pravým britským křídlem, a ač byl od 12. dubna umístěn v bojovém pásmu, aniž ho bylo použito, ztratil v těchto několika dnech otravou yperitem 7 důstojníků a asi 300 mužů.

Dělostřelectvo je od 4. dubna v palebném postavení, pracuje v prospěch cizí divise (64.) a značně unaveno, má taktéž značné ztráty. Přes několikeré žádosti velitele Marocké divise o jeho vrácení dostal zpět teprve 24. dubna jen jeden oddíl hrubého dělostřelectva.

Přes to přese všechno je 24. dubna divise ve výborném stavu fyzickém i morálním.

V úseku, za kterým byla rozložena Marocká divise, t. j. severně od potoku la Luce obsadilo levé křídlo 31. armádního sboru vesnice Hangard; výšina 99 severně od této vesnice byla obsazena jedním praporem francouzským a jedním praporem anglickým; od tohoto bodu začínala anglická fronta.⁵⁴⁾

2. dubna zrána byl proveden silný německý útok (8 divisemi) s použitím tanků⁵⁵⁾ na francouzsko-anglickou frontu v prostoru les Senecat a koty 104 severně od Villers-Bretonneux. V kraji ležela silná mlha.

V útoku na les Senecat-Hourges neměli Němci úspěchu; vesnice Hangard ztracena a zpět dobytá; ani na kotě 104 neměli úspěchu, leč mezi těmito dvěma byli Angličané přinuceni k ústupu a Němci dobyli Villers-Bretonneux, které překročili hluboko na jihu a odpoledne pronikli dokonce až do lesa Aquenne.

V 5 hod. 30 min. téhož dne byla Marocká divise zalarmována a v 10 hod. dostala rozkaz, aby jedním plukem, který tam už zčásti byl, obsadila příčnou posici Gentelles-Cachy, a generálu veliteli 31. sboru je uloženo připravit zakročení celé divise severně od potoka la Luce, k opětovnému dosažení ztracených posic. Velitel divise vysílá jednoho důstojníka na spojení k 53. p. divisi na pravém křídle britské armády.

⁵³⁾ K vypracování popisu protiútoku M. D. použito oficiálního hlášení velitele Marocké divise ze dne 5/10 1928 (Revue militaire franç. z roku 1922, čís. 17).

⁵⁴⁾ Náčrt. 8.

⁵⁵⁾ Němci použili asi 15 tanků, z nichž se jen asi šesti podařilo přiblížit k francouzským liniím. Jeden z nich zůstal za boje v terénu a byl zajat (výz Elfriede). Ostatní postupovaly na Cachy a před protiútokem anglických dělových tanků překotně ustoupily do vlastních linií.

Od 11 hodin nařizují postupné rozkazy velitele 31. armádního sboru přípravu k zakročení Marocké divise severně od la Luce. Celá divise (vyjma jeden pluk) má se přepravit na východ říčky Avre a částmi 7. střeleckého pluku ihned vystřídati britskou jednotku, která má obsazenu linii Gentelles-Hailles. Divisní dělostřelectvo jest jí, bohužel, příliš pozdě, vráceno.

Nařízené pohyby jsou vykonány rychle a bez nehody. Kolem 16. hodiny je největší část divise seskupena v učeněném shromáždění (krytém 7. střel. plukem, mezi lesem západně od Gentelles, lesem 1500 m jihovýchodně od Glisy a Saint Nicolas (východně od Boves). Jediné pluk cizinecké legie, zdržený až do večera u Cot-tenchy rozkazem 31. armádního sboru, přichází za divisi až v noci.

Pokud se týká dělostřelectva, dva oddíly, které ještě odpoledne střelily před frontou 64. p. divise, nebudou moci se zúčastniti při akci na náhorní rovinu u Villers-Bretonneux dříve než druhého dne ráno.

Zatím co se provádějí tyto pohyby, dal velitel 31. armádního sboru Marocké divise rozkaz podniknouti útok, jakmile bude moci, všemi shromážděnými prostředky.

V té době má nepřítel Villers-Bretonneux, les u Hangard a ves-nici Hangard. Velitel 58. britské p. divise, s nímž velitel Marocké di-vise navázal spojení, oznamuje, že britská vojska mají podniknouti protiútok ve 22 hodin, aby se tak zmocnila ztracených posic; a zá-krok Marocké divise bude nutný jen v tom případě, když tento proti-útok nebude úspěšný. Přes to však je ihned (v 19 hod. 30 min.) vše zařízeno k možnému zasazení. Vydány rozkazy, aby divise zaujala sestavu brigádami vedle sebe, s pluky vedle sebe s čelními prapory na čáře Gentelles-bois l'Abbé a dělostřelectvo, aby se umístilo tak, aby mohlo podporovati útok divise. Tyto dispoice předvídalý také případ, že by nepřítel stále postupoval a že by divise měla vystřídati britské jednotky pro obranu posice Gentelles-Cachy.

Britský protiútok se jen částečně zdařil; znovu dobyto Villers-Bretonneux, bois de Hangard zůstává však v rukou nepřítele, který je pryč i před Cachy. Místní anglické velení, spokojené s těmito vý-sledky, žádá jen, aby divise vystřídala jednotky, které mají obsa-zenu linii Gentelles-Bois l'Abbé, aby tak mohly znovu býti vytvo-řeny zálohy. To bylo vykonáno koncem noci.

Rozkaz k provedení protiútoku ve spojení s britskými vojsky a obsazení fronty od Monumentu u Villers-Bretonneux k východnímu okraji lesa u Hangard došel velitelství Marocké divise 25./IV. v 11 hod. 30 min. Pásmo útoku divise je mezi jižním okrajem lesů Abbé a Aquenne a severním okrajem bois de Hangard, kdež předtím an-glická vojska, která měla obsazenu tuto frontu, byla vystřídána. Sa-mo vrchní velitelství se zajímalo silně o tento boj, a gen. Foch vyslal jednoho důstojníka svého štábu s rozkazem, sledovati boj a trvati na dosažení ztraceného území. Celková situace je však přece jen ne-jasná, neví se přesně, kde jsou Němci, a není nám známo ani, kde je anglická linie, proto bude třeba, aby Mar. divise zaujala útočnou sestavu málo vzadu a postoupila s ní při provádění protiútoku ku-předu; což se stihne tam, kde bude dosaženo dotyků s nepřítelem a tak aspoň nebude případných nebezpečných mezer.

Velitel I. franc. armády, generál Debeney, zařídil vše, čeho bylo třeba u velitele 3. armádního sboru britského, aby zesílil vojska před

bois de Hangard a nařídil jejich účast při protiútoku. Britové slibují dodatí dva prapory a tanky. Mimo to generál Fournier, velitel armádního dělostřelectva, přezkoušel součinnost dělostřelectva francouzského a anglického.

Veliké nesnáze působí otázka přibližovacího pohybu divise v úplně viditelném a postřelovaném terénu a také zjednání styku s nepřítelem celkem v neznámu. Velitelství doufalo, že pro mlhu bude možno začít přibližovací pohyb hned odpoledne. Avšak kolem 14. hod. se mlha zdvihla a generál Dougan mohl se dát do pohybu až v 17 hodin. Útok bylo možno tedy provést až druhého dne z rána nebo nanejvýše téže noci.

Ještě toho dne velitel divise svolal své velitele brigád a pěších pluků a vyložil jim své rozhodnutí:

a) Sestava zůstane táž, jak již byla zaujata: brigády vedle sebe (1. brigáda vpravo), pluky vedle sebe, prapory za sebou.

b) První nesnáz se naskytá při určování východiska útoku a to, jak již zmíněno, pro neznalost přesného umístění Angličanů i nepřátelských linií; proto výchozí základna francouzské pěchoty a také východisko pohyblivé dělové přehrady budou moci býti zjištěny jenom průzkumem.

c) Velitelství stanovilo za cíl čáru od vých. okraje bois de Hangard k Monumentu. Ale velitel 58. pěší divise britské, jejímž dvěma praporům jest svěřeno provedení útoku u Hangard, považuje za nemožné postoupiti ještě dále před bývalou anglickou linií (vých. okraj záp. části bois u Hangard).

Za těchto podmínek nebude moci ani pravé křídlo divise překročiti tuto linii. Velitel divise stanovil tedy za normální cíl bývalou anglickou linii a východní okraj bois de Hangard bude jen cílem podle okolností. Ostatně se předvídá, že pluk legie (pravý pluk), za účelem zajištění krytu svého pravého křídla, bude nucen zasaditi jednotky do severního cípu bois de Hangard.

d) Dělostřelecká příprava divise má k dispozici 4 oddíly 75 mm a 1 oddíl 155; má ji také býti přispěno britským těžkým dělostřelectvem, britským polním dělostřelectvem a A. L. P. 56/31. armádního⁵⁰⁾ sboru a 1. armády.

Útok bude připraven jen palbou smetnou (ratissage) a znepokojovací, zvláště na les a Monument, dále palbou zabraňovací a protibaterijní. Úplnější příprava podle jednomyslného mínění velitelů brigád a pěších pluků není možna proto, aby nepřítel nezahájil protipřípravu na naše vojska v jejich nekryté výchozí základně, a také pro nesnáze a nedostatek času potřebného k zajištění spolupráce francouzského a britského dělostřelectva.

e) Rychlost pohyblivé přehrady je na žádost Britů stanovena na 100 m ve 4 minutách, protože pravděpodobně v bois de Hangard bude postup pomalý.

f) Vyražení divise, má býti provedeno přechodem anglických vojsk, které mají obsazeno útočné pásmo. Anglický velitel, jak již výše zmíněno, nezná téměř vůbec sestavu a umístění svých vojsk. Proto velitel divise nařizuje, aby byly ihned vyslány průzkumné části z každého pluku a za těmi budou postupovati jednotky tak, jak možnost pozorování vpřed dovolí. Třeba podotknouti, že se počasi, do té doby mlhavé, vyjasnilo a činnost letectva byla velmi intenzivní.

⁵⁰⁾ Dalekonosné dělostřelectvo.

Tento průzkum začal kolem 15. hod. Nesmíme však zapomenouti, že 8. pluk Zuavů je asi 8 km vzdálen za předními liniemi a že během odpoledne 25. dubna je jakýkoliv pohyb nemožný.

Velitel Marocké divise hodlal zde použití tanků ihned při vyrazení protiútoků. Terén, holá náhorní planina, byl zde zvlášť příhodný, avšak, bohužel, žádný francouzský tank nebyl k dispozici a britské velení zatím nemohlo zajistiti divisi spolupráci svých tanků. Teprve kolem 21. hod. bylo dáno k dispozici šest anglických tanků a tyto rozděleny po 3 na každou brigádu.

Pracovalo se ihned s veškerou aktivitou v provedení uvedených rozkazů, leč bylo zřejmo, jak jsme se již zmínili, že divise nebude moci vyraziti k útoku dříve než v noci.

Předně v zájmu zajištění nejnmutnější součinnosti mezi francouzským a britským dělostřelectvem, dále pro malý postup průzkumu, který narážel na značné obtíže, pro nejistou situaci britských vojsk a pro mohutné přehradu nepřátelské dělové palby, znemožňující každý pohyb na náhorní rovině. Také nemožno přivést vojska do nebezpečí, že budou úplně zničena na náhorní planině, kde vše je v dohledu letounů a balonů, a konečně také americká vojska, která se mají účastniti útoku na jejím pravém křídle, nejsou ještě pohotova k vyrazení.

Naproti tomu není možno vůbec pomýšleti na dosažení vytčených cílů použitím nočního útoku v terénu úplně neznámém. Na žádost velitele Marocké divise nařídil velitel 31. armádního sboru, že divise musí provéstí útok nejpozději 25. dubna při východu slunce; hodina útoku stanovena na 6 hodin ráno.

Podle těchto disposic, jakmile bylo jen trochu viděti, dala se vojska do pohybu, aby zaujala své postavení. Průzkum vzhledem k zmíněným již nesnázím vykonal svůj úkol jenom velmi neúplně.

Avšak během 25. dubna a následující noci došlo na anglické frontě k různým změnám a není v ní naprosto souvislosti.

Vůdcové, poskytnutí Angličany, kteří měli zavést divisi na její místo, přišli buď pozdě nebo vůbec nepřišli. Žádný z nich nemohl vykonati svůj úkol a zavinili tak několik omylů ve směru. Na konec postupují prapory obou středních pluků 7. a 4. pluku střelců, přešly přední hlídky anglické umístěné na 200 m východně od Cachy a narazily již tam na nepřítele, postupujícího západně od cesty Villers-Bretonneux-Domart, který tam vykopal již zákopy a zasadil i kulomety.

Protože nebylo jistoty o umístění přední anglické linie, bylo stanoveno východisko na silnici Domart-Villers Bretonneux, jež podle informací Angličanů byla, jak se zdálo, za první linií.

Leč čelní prapory obou středních pluků 7. a 4. pluku střelců, přešly přední hlídky anglické umístěné na 200 m východně od Cachy a narazily již tam na nepřítele, postupujícího západně od cesty Villers-Bretonneux-Domart, který tam vykopal již zákopy a zasadil i kulomety.

Tím vzbuzena pozornost nepřítele a umístění čelních částí bylo provedeno s dosti velkými obtížemi a v jeho kulometné palbě. Mimo to pohyblivá dělová přehrada, která začínala od silnice Domart-Villiers, byla proto příliš daleko před pěchotou a bez účinku. Tyto obtíže, o nichž se velitelství dovědělo příliš pozdě, nebylo možno za noci již upravit.

Taktéž o součinnosti anglických tanků (3 tanky dány k dispozici 7. střel. pluku a tolikéž legii) nebylo plukům oznámeno dříve než ve 23 hodin a nebylo tedy možno závčas uspořádati spojení jejich činnosti s činností pěchoty.

Přes všechny tyto obtíže podařilo se všem čtyřem plukům Ma-rocké divise zaujmouti před stanovenou hodinou H. příslušnou ú-točnou sestavu široce rozčleněnou s parpory za sebou.

Třeba se ještě zmíniti, že průzkum anglických lehkých tanků, provedený během večera, a výslech zajatců přesvědčil britské ve-lení o tom, že Němci budou znovu útočiti. Proto, aby se tento útok předešel, velitelství divise ve shodě s Brity se rozhodlo, přiblížití hodinu protiútoků na 5 hodinu 15 min. (místo v 6 hodin).

V hodinu H byl již mlhavý den. Útok vyrazil na celé frontě té-měř bez dělové palby s nádherným elánem. Nepřátelské částice vy-sunuté před silnici Domart-Villers-Bretonneux byly naráz zničeny. Nepřátelská palebná přehrada byla málo účinná a německé dělo-střelectvo střílelo hlavně na Cachy a Gentelles.

V levé části úseku dosáhli Zuavové praporu Durandova „Mo-nument“, tam byli však zastaveni velmi prudkou kulometnou pal-bou, vycházející od „Monument“ a okolních křovin.

7. střelecký pluk překročil silnici Villers-Hangard, avšak svým pravým křídlem se dostal do mohutné a nepřetržitě palby kulome-tů, které střílely ze severovýchodního cípu lesa Hangard a postře-lovaly tak účinně celou náhorní rovinu. Prapory Saint-Léger a Pas-colani téhož pluku měly zde velmi těžké ztráty. Každý další pohyb se stal nemožným a zbytky obou praporů se zachytily v terénu če-lem k jihovýchodu. Jejich pravý bok byl v prázdnu, neboť spojení se 4. střel. plukem nebylo možno udržeti.

4. pluk střelců, aniž Britové o tom věděli, silně zatlačil němec-ké prvky, které dříve sahaly až před Cachy.

Pluk se ocitl však v smrtící kulometné palbě, vycházející z okra-jů lesa Hangard o málo dříve než výše zmíněný 7. pl. střelců. Zbytky čelního praporu (Galet) byly zastaveny na východ od silnice Villers-Bretonneux-Domart a mocný protiútok nepřítele, který vyrazil z jihu z bois de Hangard, odtrhl pluk od sousedního pluku legie.

Pluk cizinecké legie při prvním vyrazení dosáhl jihozápadního rohu bois de Hangard, avšak na jeho pravém křídle nedařilo se útoku dvou britských praporů ve směru téhož lesa, a proto byl druhý prapor legie (mjr. Colin) zasazen napravo od čelního pra-poru (Sampigny) a se značnými ztrátami překročil severozápadní roh a vnikl do lesa. Protože levé křídlo tohoto praporu (Sampigny) bylo zatlačeno německým protiútokem, byl zasazen také prapor Germana, který znovu navázal spojení na sever se 4. střeleckým plukem.

V této době se boj na celé frontě prostoru ustálil, zůstal však v stále stejné síle a mohutnosti.

Nepřátelské dělostřelectvo prudce reagovalo a provádělo hustě přehrady z děl ráže 150 a 210 mm na francouzské posice, mimo to stále střílelo na Cachy, Gentelles a na jižní okraje lesa l'Abbé.

Přes všechny další nepřátelské protiútoky udržela divise dosa-žený terén. Za nastalé noci nepřítel ustal v činnosti a provádí zne-pokojovací palbu na celou náhorní planinu.

Francouzská dělostřelecká přehrada, která při útoku byla zřej-mě nedostačující, byla doplněna palbou britského dělostřelectva a tvořila tak účinnou ochranu prvního sledu bojující pěchoty.

Jakých bylo celkem dosaženo výsledků v této bitvě?

a) Před útokem 26. dubna podařilo se Němcům dojít až za silnici Villers-Bretonneux-Domart a přiblížit se až k Cachy. Na této části fronty protiútok zatlačil nepřítele do hloubky asi 2 km, a mimo to obsazením západní části lesa Hangard bylo dosaženo mohutné opory pravému křídlu divise a upevněna situace na kotě 99.

b) Byli zajati příslušníci dvou různých nepřátelských divisí, 77. a 19., které právě prováděly směnu, pravděpodobně za účelem pokračování v dalším útoku. 19. pěší německá divise po protiútku Marocké divise musila být po 48 hodinách stažena z fronty a nahrazena 109. divisí příslou z Rumunska. Její ztráty byly tedy značné.

c) Nepřátelský útok ve směru na Amiens byl tak aspoň na nějaký čas zastaven a zdolán.

d) Těchto výsledků bylo dosaženo s velmi těžkými ztrátami. Divise ztratila 70 důstojníků a 3400 mužů, z toho 1410 lehce raněných, zatímco neschopných dalšího boje. Jediné sestavami pluku značně rozloženými do hloubky a do šířky bylo zabráněno ještě větším ztrátám divise, která útočila na mohutnou frontu nepřátelských kulometů.

Útok 26. dubna 1918 byl jedním z nejtěžších, jaký divise kdy podnikla. Ztráty, jak již řečeno, byly vážné, zvláště u 4. a 7. pluku střelců a u pluku cizinecké legie. U obou pluků střelců bylo uspořádání a doplnění provedeno dosti lehce a rychle, nebylo tomu však tak snadno u pluku cizinecké legie, kde se u náhradních těles začínalo již nedostávat mužstva a nových doplňků nebylo. Na příklad z I. praporu legie zůstalo ke konci prvního dne jen asi 120 mužů!

Pluk cizinecké legie byl zasazen v jádru útoku přímo na les Hangard a po útoku zůstal v svém úseku zasazen ještě dále až do 6. května.

Pro naše české dobrovolníky byla tato bitva jednou z nejkrvavějších. Z málo početných jejich řad odešlo na věčnost 18 dobrých zlatých duší. Byla to krutá rána pro čs. kolonii, tím krutější, že se v Cognacu v té době již formovala vlastní československá armáda, po které každý z nich toužil a za jejíž uskutečnění bojoval již od začátku války.

Ke konci několik posudků vyšších velitelů o tomto boji Marocké divise:

Generál Fayolle, velitel skupiny armád:

„Marocká divise 26. dubna čestně obstála v jedné z nejtěžších operací, kterou kdy provedla. Podnikla protiútok v úseku anglické armády za neznámých celkem podmínek a za situace, o níž ostatně ani Angličané mnoho nevěděli. Obtíže byly také proto velké, že divise byla před provedením protiútku umístěna v druhém sledu vojsk a dostala za úkol provést protiútok i hned. Tím dokázala svou vysokou manévrovací schopnost.“

Generál Debeney, velitel I. armády:

„Marocká divise vykonala znamenitě svůj úkol; ony dvě německé divise, s nimiž se setkala, musily být třetího dne vystřídány, zatím co ona zůstala v úseku ještě po osm dní. Její výkon bude mít víc než čestné místo v jejích krásných dějinách.“

A o cizinecké legii? Brigádník, nám známý generál Mittelhauser, píše:

„Legie překonala daleko svou úlohu v tomto boji... Můj pluk, cizinecká legie, s obdivuhodností a stálou chladnokrevností v boji

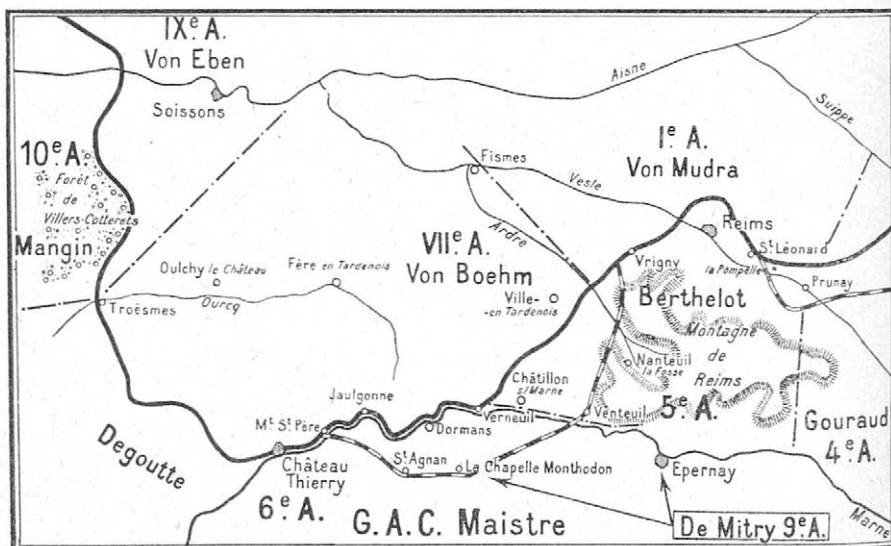
nejenže útočil beze vší přípravy na německé silné posice, ale také nepřítele odrazil a zatlačil od vesnice Cachy a Villers Bretonneux. Úkol nám svěřený byl daleko překonán a tím zachráněno nejen město Amiens, ale také zmařena německá snaha po rozdělení obou spojeneckých armád...“

15. Německá ofensiva — květen 1918.

7. května 1918 byla Marocká divise stažena z fronty a převezena auty na odpočinek do prostoru k Nanteuil le Haudouin severovýchodně od Paříže, kde zůstala až do 28. května. V této době patří dnem 7. května k III. armádě, dnem 12. května k V. armádě, dnem 21. května k 21. armádnímu sboru téže armády a 27. května k VI. armádě přímo.

Německé vrchní velitelství s nepokojem pozorovalo vzrůstající rychlost amerického zbrojení a stálý příliv vojska do Francie, který ani neúprosná ponorková válka nedovedla ohrozit. Bylo nanejvýš, že nesmělo ztrácet čas, chtělo-li si udržet volnost jednání a operací. Při výběru terénu k dalším akcím uznáno, že pro německou útočnou akci nejpříhodnější je kraj na Aisně, a korunnímu princovi bylo uloženo připravit ofensivu mezi Aisnou a Remešem.⁵⁷⁾

Náčrt 9.

K této ofensivě, jejíž hlavní úsilí bylo vedeno mezi Avizy le Château a Berry au Bac ve směru Soissons a Fismes, došlo 27. května. Po několikahodinové prudké dělostřelecké přípravě vyrazila pěchota za pomoci a doprovodu tanků ve 4 hodiny ráno.

Francouzská vojska se hrdinsky bránila, byla však značnou početní převahou a silnou dělovou palbou přemožena a namnoze prostě překročena.

Postup nepřítele byl rychlý. V 8 hod. překračuje Chemin des Dames, Fort de la Malmaison, Craonne, Berry au Bac. Postup nepřítele pokračuje, nezastavuje se ani za noci a na sklonku 28. vy-

⁵⁷⁾ Náčrt 9.

tvořena kapsa v šířce 60 km a 20 km do hloubky. Soissons je ohrožen, Vesle překročena a dosaženo Mont sous Courville a Chéry-Chartreux.

Příštího dne se tlak projevuje víc k jihu, překročuje Fère en Tardenoise a dosahuje Oulchy le Château.

Francouzské vrchní velitelství snaží se zastavit nepřátelský tlak a dopravuje všemi možnými prostředky jednotky, které má k dispozici, na ohrožená místa.

Marocká divise byla večer 28. května naložena na auta a celonoční jízdou přepravena k Soissonsu (Montagne de Paris), kdež u Missy aux Bois a Chaudunu kladé hrdinně odpor na místě a účastní se t. zv. „3. bitvy na Aisně“ až do 1. června, kdy obdržela rozkaz ustoupiti z fronty, pochodovati směrem k lesu Villers Cotterets a tam se seskupiti v prostoru Villers Cotterets a Viviers.⁵⁸⁾

29. května ztracen Soissons a na jihu nepřítel dosáhl Marny.

Nepřátelská ofensiva končí dnem 8. června; kromě ztrát materiálních⁵⁹⁾ ztratilo francouzské velitelství možnost volného použití železniční trati Paříž—Châlons, což značně omezovalo možnost pohybu záloh vrchního velitele.

Rychlý postup měl však i pro nepřítel své nevýhody, neboť čím více se kapsa prohlubovala k jihu, tím byla zranitelnější a mimo to nedostatek železničních spojů od severu k jihu ztěžoval značně zásobování vojsk a tím ohrožoval jejich existenci. Německé velitelství vidělo tedy, že je třeba spojit tuto kapsu s frontou v prostoru severně od Montdidiers, To bylo účelem útoků druhé fáze velké německé ofensivy ve dnech 9., 10. a 12.—15. června. Tyto a zvláště poslední útoky neměly však již úspěchu. 11. června 1918 vrátila obdivuhodná ofensiva generála Mangina ve směru na Resons sur Matz zase trochu úspěchu do francouzského tábora.

Útoky ve dnech 12.—15. června měly za úkol obchvátiti ze severu lesní masiv Villers-Cotterets a tím znemožniti držení fronty severně od Aisny a západně od Oisy.

Zde se také účastnila boje Marocká divise. Po osmidenním přemísťování a pochodech obsadila úsek u Ambleny a Aisny a od 12. ráno odráží německé útoky VII. armády generála von Boehma, vedené ve všeobecném směru na Pierrefonds. Marocká divise udržela svůj terén; německé útoky se s hroznými ztrátami ztroskotaly a získaly jen velmi málo terénu, který ještě z větší části 15. června ztratily. V útoku na divisi byly zjištěny čtyři různé divise, které byly patrně téměř úplně zničeny, neboť Marocká divise zajala jen asi kolem 300 mužů; vše ostatní leželo mezi posicemi.

14. června 1918 přemísťuje se divise do prava a zaujímá úsek u Ambleny a Fosse en Haut, kde zůstala až do 18. června.

Ve dnech 18. až 20. června⁶⁰⁾ byla divise stažena z fronty a poslána k odpočinku do compiegneských lesů u Rethondes, kde zůstala až do 5. července.

⁵⁸⁾ Patří dnem 29/5 k 11. arm. sboru (VI. arm.).

30/5 k 1. arm. sboru (VI. arm.).

2/6 k témuž sboru u X. armády.

⁵⁹⁾ 55.000 zajatců, 650 děl, 2.000 kulometů a mnoho jiného materiálu.

⁶⁰⁾ Dnem 20. června patří k X. armádě.

1. července 1918 byla postavena druhá Marocká divise, složená z pluků marocké koloniální pěchoty, z 2. pluku střelců marockých a z 4. pluku (pochoď) střelců pod velením generála Modelon a proto týž dnem naše Marocká divise přejmenována na „1. Marockou divisi“.

16. Druhá bitva na Marně — červenec 1918.

Němci připravovali novou ofensivu (vyrazení 15. VII. 1918) t. zv. „Friedenssturm“, kterouž doufají konečně uspišiti konec války a dosáhnouti cíle, totiž Paříže, obchvatným manévrem na Marně. Šířka ofensivní fronty od Château Thierry k Missiges je 90 km, taktéž všechny provedené přípravy a síla zasazených prostředků odpovídají těmto rozměrům. Výsledku nedosaženo však téměř žádného a byl prvním krokem ke konečné vojenské porážce centrálních mocností. Místo vytvoření veliké kapsy v Champagni dosaženo jen menších místních úspěchů, které ani zdaleka nevyvážily utrpené těžké ztráty.

Na spojenecké straně dal generál Foch již 12. července 1918 rozkaz k přípravě útoku do západního boku kapsy Château Thierry.

Již tehdy spojenci věděli přesně, že Němci v blízké době provedou útok na široké frontě po obou stranách Remeše. Proto bylo ponecháno armádám Gouraudově a Berthelotově, aby vlastními jen nejnutnějšími prostředky zastavily nepřátelský útok a pod velením generála Fayolla bylo připraveno soustředění armád Manginovy a Degouttovy mezi Aisnou a Ourcqem.

A tak v téže době, kdy se německé divise soustřeďovaly k východní straně kapsy, soustřeďují se divise spojenecké k její straně západní. Avšak důležitost a rozsah těchto příprav vzhledem k terénu Villers-Cotterets a lesům v kraji nepříteli uniká, který je si však dobře vědom toho, že právě tyto lesy Villers Cotterets dávají spojencům výbornou výchozí základnu k možné ofensivě.

Provedení ofensivy, jak již výše naznačeno, bylo určeno X. armádě gen. Mangina a VI. generála Degoutta a cílem bylo dosažení železnice Fère en Tardenois, jediné a tedy vitální zásobovací tepny německého vojska v kapse Château Thierry.

To je v zásadě rámec a účel ofensivy, která začala 18. července 1918 na 45 km šířky fronty s použitím několika set tanků.

Útok vyráží u X. armády bez dělostřelecké přípravy, jen za dělovou pohyblivou přehradou co nejmohutnější a pod ochrannou palbou těžkého dělostřelectva.⁶¹⁾

Úkolem X. armády je prorazit frontu mezi Aisnou a Ourcqem a dosaženého úspěchu využití ve všeobecném směru Coeuvres, Domniers, Vierzy, Hartemes, Orne du Grand Rozay, Fère en Tardenois.

Jsou zasazeny od severu k jihu 1., 20., 30. a 11. armádní sbor. Všechna umístění do výchozí základny byla ukončena ve dnech 16. a 17. července, 17. července večer se počásí mění, důkladně prší, což vadí sice všem pohybům, za to však zamezuje nepříteli pozorování a umožňuje použití překvapení.

Útok vyráží 18. července ve 4 hod. 35 min. Šířka útočných úseků jednotlivých divisí je asi 2000 m.

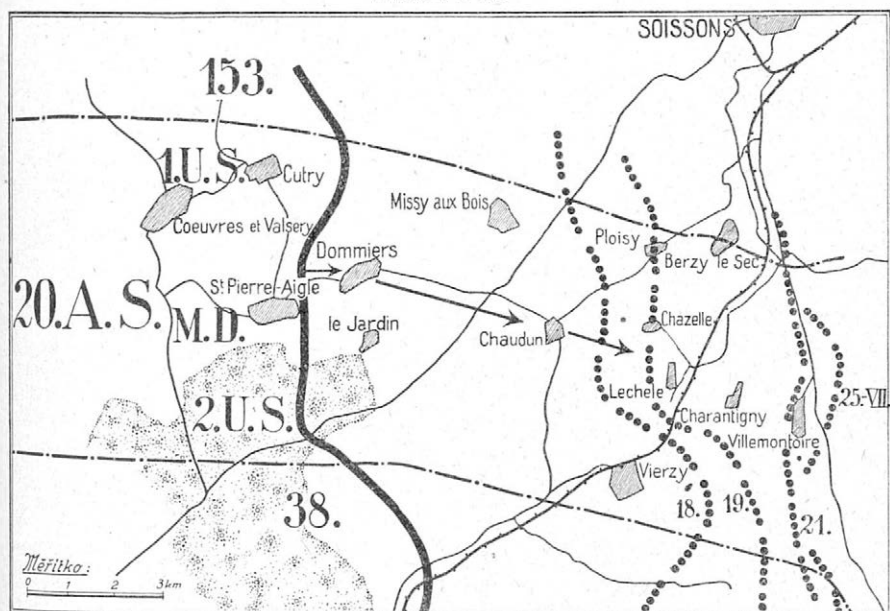
Budeme nadále sledovati činnost 20. armádního sboru, generál Berdoulat, jehož SV. bylo v Retheuil, a zvláště Marockou divisi,

⁶¹⁾ Náčrt 10. (Viz str. 575.)

kteřá od 5. VII k němu patří. Tento armádní sbor společně se 30. armádním sborem tvoří střední hlavní útočnou skupinu armády. Má útočit ve všeobecném směru přímo na východ na Domniers, Chaudon Villemontoire. Pro útok disponuje třemi divisemi v prvním sledu a dvěma v druhém sledu, 276 pol. kanony, 96 kusů hrubých děl, 76 těžkými děly, 120 středními a 45 lehkými tanky, 50 letouny.⁶²⁾

K útoku jsou zasazeny od severu k jihu: 1. divise amer. armády; 1. Marocká divise, 2. divise americké armády. Pokud se týká dělostřelectva, jsou organické prostředky zesíleny, a to u 1. Marocké divise o divisní dělostřelectvo 87. pěší divise a 69. pluk těžkého dělostřelectva. Mimo to jsou divisím přiděleny tanky, a to Marocké divisi: IV. oddíl Schneider. tanků a čtyři oddíly (po 3 bateriích o 4 kusech) lehkých Renaultových tanků.

N á č r t 10.

1. Marocká divise se přemísťuje dnem přidělení k 20. armádnímu sboru a obsazuje úsek mezi Cutry a křižovatkou Conservateur (v lese Villers-Cotterets), kde zůstává až do dne útoku; její stanoviště velitelské stanoveny u Viviers, později v Saint-Pierre-Aigle.

Došlo k útoku. Více než 2100 děl obou (X. a VI.) armád začalo palbu 18. července ve 4 hod. 35 min. ráno. Palba se nezastavuje na prvních nepřátelských organizacích a kryje dále postup pěších divisí, za jejichž předními liniemi postupují tanky v pohotovosti k zničení nepřátelského odporu tam, kde se objeví.

Překvapení nepřítele bylo strašné, nepřátelská přední linie byla překročena, obranné posádky se vzdávaly místy téměř bez odporu a bylo dokonce zajato mužstvo, které právě pracovalo na polích za frontou. Pozornost nepřátelského velitelství byla nejdříve upoutána

⁶²⁾ Celkem má X. armáda 16 divisí, 1 sbor jezdecký a asi 1545 děl, 366 tanků a 581 letounů.

palbou ve 4 hodiny v Champagni u IV. armády, poté ve 4 hod. 35 min. v úseku našeho útoku a konečně od 5. hod. na Marně a tímto nestejnorodým postupem a chováním francouzských armád nepřátelské velitelství bylo v naprosté nejistotě o chování spojenců a přesném umístění hlavního náporu a tak dosaženo plně všech výhod překvapení.

K 9. hodině, když se mlha částečně rozptýlila, bylo také možno použít letectva k boji i pozorování.

1. Marocká divise útočila s brigádami za sebou. 1. brigádu doprovází IV. oddíl tanků účinnou pomocí při obsazení Dommiers, statku de la Glaux, okolních mýtin, le Jardin a Translonu.

Zde překročuje druhá brigáda první, útočí na Chaudun a doprovázející tanky vyčišťují údolí Chazelle a jižní svahy údolí Léchelle.

Týž oddíl tanků účastní se ještě na sklonku dne útoku na Vierzy, které dříve během dne bylo obsazeno, pak ztraceno a znovu ho dobyto.

Také jezdeckto bylo zasazeno a s velkými obtížemi postupuje v rozervaném terénu; ve 14 hod. dosahuje 4. jezdecká divise Dommiers a St. Pierre-Aigle a jen některým sesedlaným částem podařilo se zasáhnouti na sever od Vierzy mezi 1. Marockou divisi a 2. divisi americké armády.

Za noci se útočné jednotky seskupují, opravují se tanky⁶³⁾ a provádí nutné zásobování.

Možno směle říci, že úspěch dne byl veliký, neboť bylo celkem získáno 9 km do hloubky v nepřátelském území. Týž večer nařídil generál Fayolle pokračovati dále v bitvě bez zastávky i za noci, přes to však mohlo se dále útočiti až dne 19/VII ve 4 hod. ráno. Toho dne 20. armádní sbor po mocném útoku 1. Marocké divise dosahuje údolí Chazelles-Léchelle, což jest hlavní úspěch dne.

20. července byl postup pomalejší ve směru k silnici Soissons-Château Thierry a dosaženo záp. okraje Berzy-le-Sec-Villemontoire.

U 1. Marocké divise bylo toho dne použito v boji také 10 lehkých tanků k útoku praporu 7. střeleckého pluku na náhorní rovinu mezi Charantigny a Villemontoire. Nebylo však dosaženo téměř žádného úspěchu a 6 tanků vyřaděno z boje (z toho 3 definitivně).

V noci s 20. na 21. července ustoupil nepřítel z posic u Château-Thierry a zdůraznil svou obranu v úseku X. armády, tím nezabránil však obsazení Berzy-le-Sec a vých. svahu údolí.

V noci s 21. na 22. byla 1. Marocká divise velmi unavena přestálými boji, vystřídána 87. pěší divisi a dána na odpočinek za 20. armádní sbor a od 22. července počínaje převezena do prostoru Breteuil-Crevecœur, kde zůstává až do 27. srpna.⁶⁴⁾

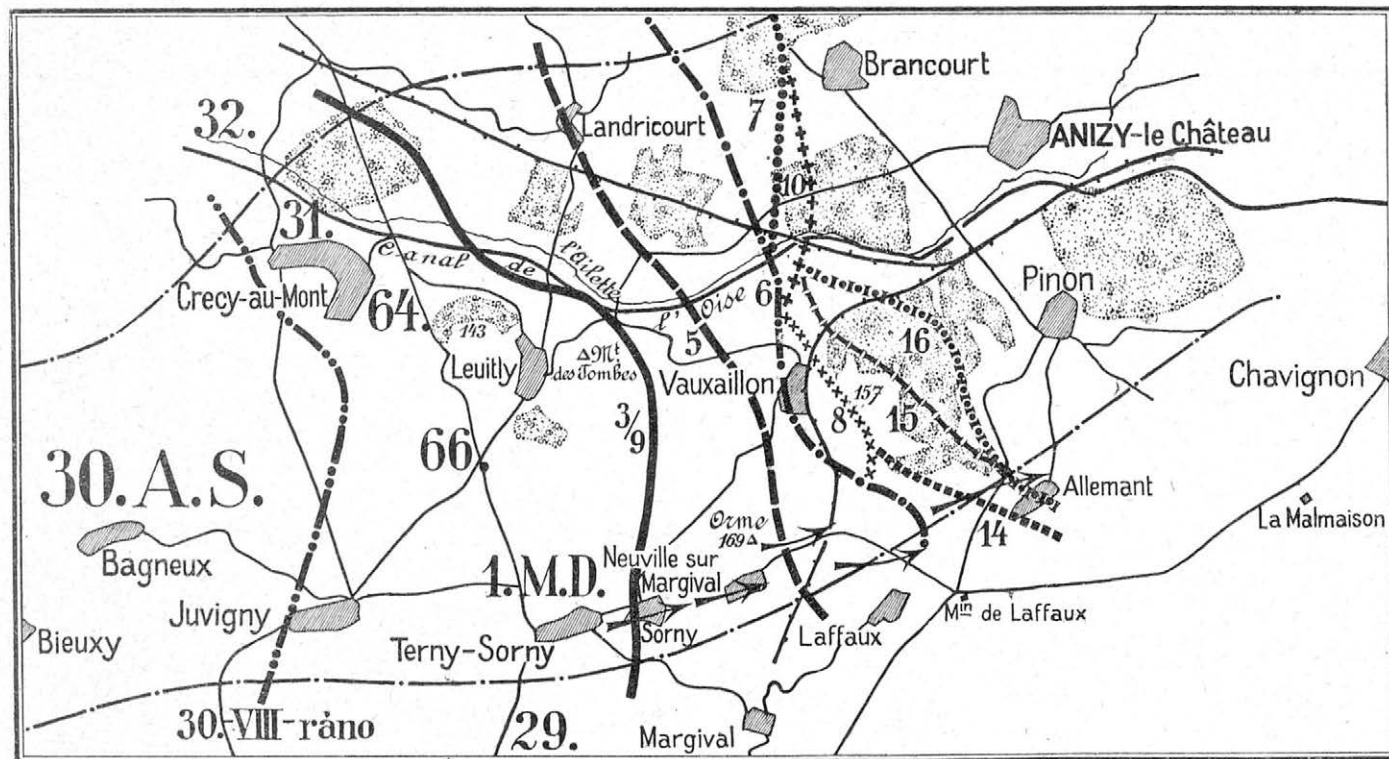
1. Marocká divise je zde součástí jedné ze dvou skupin, jichž utvoření nařídil generálem Fochem bylo provedeno přes požadavky bitvy na Marně. První byla složena ze čtyř divisí a umístěna za středem výše uvedené skupiny armád (126., 1. a 5. divise).

Dnem 20. srpna patří k 9. armádnímu sboru u I. armády.

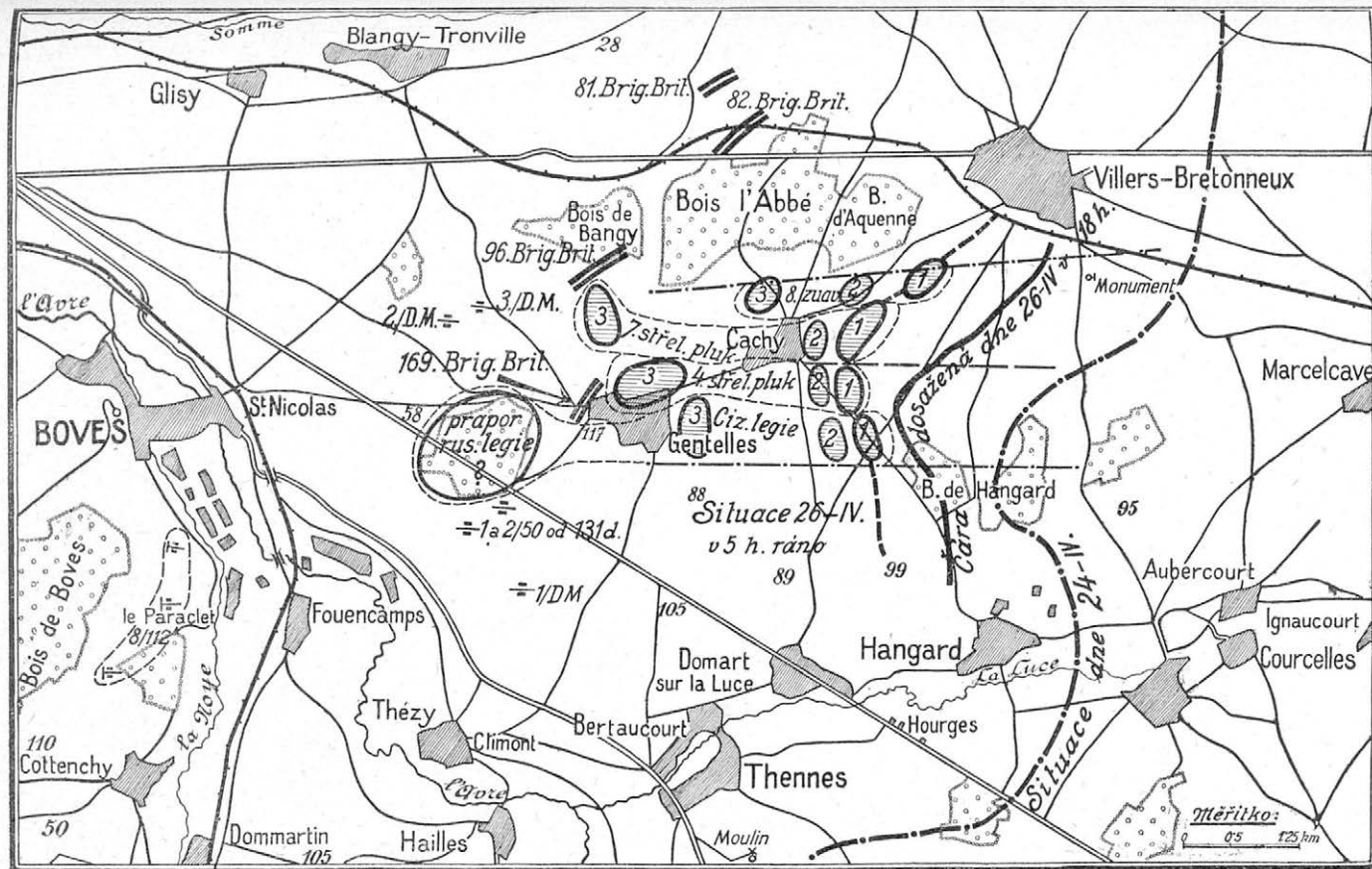
V ofensivě bylo zatím pokračováno s plným úspěchem až do 5. srpna, kdy dosaženo úplného vyrovnání kapsy Château Thierry;

⁶³⁾ U X. armády bylo v boji skutečně zasazeno 223 tanků, z toho 102 byly bojem vyřaděny (62 děl. palbou); 25% ztrát na personálu.

⁶⁴⁾ Patří dnem 22/7 k I. armádě.

Mjr. gšt. Josef Preininger: „Marocká divise“.

Složení pěchoty M. D.:

8. zuavský pl. { 1 = pr. Durand.
2 = pr. Cadiot.
3 = pr. Jozerean.

7. střel. pl.

{ 1 = St. Legor.
2 = pr. Pascal.
3 = pr. Dubech.

4. střel. pl.

{ 1 = pr. Gabet.
2 = Normand.
3 = pr. Patriarcha.

Ciz. legie

{ 1 = pr. Sampigny.
2 = pr. Colin.
3 = pr. Germann.

fronta se ustálila na čáře Soissons (pro spojence) — Fismes a severně od Remeše. Úspěch byl veliký, nepříteli způsobeny těžké ztráty.

Velitel X. armády generál Mangin vydal v této ofenzivě charakteristický rozkaz:

„Důstojníci, poddůstojníci a vojíni X. armády!

18. července po řadě úspěšných operací, které vám daly dobrou výchozí základnu, vyrazili jste na nepřítele, aniž ho jediná rána z děla upozornila na váš útok. Postupně jste pohnuli jeho divisemi prvního sledu a pak sledu druhého a váš postup deseti km ohrožující jeho týl donutil ho k přechodu Marny a k ústupu. Poté se bitva stala hroznou na vaší frontě, kamž nepřítel dopravoval stále čerstvé divise v počtu vyšším než je váš. Pokračovali jste v zápase, krok za krokem, zatlačující jeho zuřivé protiútoky a přibližující se tak k vrchům, které ovládají kraj mezi Aisnou, Veslou a Ourcqem.

Velitelé a vojíni francouzští a spojenečtí, jste hodni velké idey spravedlnosti a volnosti, jejíž vítězství jste uspíšili.

Vaše ticho, vaše disciplína před bitvou dovolily překvapiti nepřítele. Váš nádherný elán, vaše úsilí nepřítelem otrásl, udrželo dosažený terén, vaše iniciativa a horlivost v pronásledování zajistily vítězné výsledky.

Vzali jste také nepříteli skladiště, kde nashromáždil ovoce svých krádeží.

Očistili jste od stop nových barbarů Soissons, Le Valois, celý Ile de France s nedotčenou úrodou a lesy.

Oddálili jste od Paříže až příliš blízké ohrožení a vrátili jste Francii pocit vítězství.

Dobře jste se zasloužili o vlast!“

Naši čeští dobrovolci účastnili se všech těchto útoků Marocké divise a jedna část útočí již v modrých uniformách nově utvořené československé armády. Jsou to ti, kteří po vyléčení ran utržených v posledních bojích, z nemocnic samovolně místo k svému pluku cizinecké legie odjeli do Cognacu a tam byli obléknuti do nových československých uniforem. Protože však jejich přidělení nebylo ještě pravoplatně provedeno, byli na žádost velitele divise vráceni před samým útokem svému pluku a útočili v této nové uniformě československého vojska.

Zde končí účast českých dobrovolců v pochodovém pluku cizinecké legie. Po nespočetných žádostech Národní rady a dobrovolců samých bylo vrchní velitelství nuceno naříditi konečně jich odeslání a zařazení do vlastní československé armády.

7. srpna dekoruje velitel divise generál Daugan praporek českých vojáků válečným křížem, ve vřele procítěné řeči se s nimi loučí a děkuje jim za služby prokázané francouzské republice a spojencům. Ještě s větším pohnutím loučí se velitel pluku plk. Rollet, připomíná, že byli morální kostrou jeho pluku, klade jim na srdce, aby v budoucnosti nezapomněli příkladu svých mrtvých a přeje zdaru jejich zápasu za svobodu československé vlasti.

Třebas do vlastní armády, přece jen s těžkým srdcem odjížděli do Darney. Odjíždí jich 29 zbylých ze 600 celkového počtu! Vzpomínali na všechny ty prožité boje s nejslavnějším plukem světa a hlavně na ty drahé, zlaté hlavy, které odpočívají svůj věčný sen rozsety po všech frontách Francie...

17. Tlak k Hindenburgově posici.

Po vítězné „druhé bitvě na Marně“, jejíž úspěchu bylo široce využito, následovala velká řada spojeneckých vítězství v rozsáhlé bitvě známé pode jménem „tlak směrem k Hindenburgově posici“.

Jedné z nich pojmenované „bitva u Vauxaillon“ účastní se také 1. Marocká divise.⁶⁵⁾

Z místa svého pobytu byla 27. srpna převezena na autech k frontě severně od Soissonsu a účastní se příprav k ofenzivě X. armády (od 28. srpna patří k 30. armádnímu sboru této armády).

5. září po metodické dělostřelecké přípravě prováděné již od 4/IX útočí 30. armádní sbor, aby dobyl vrchu Tourbes a vesnice Sorny. 1. Marocká divise útočí v pravé části úseku armádního sboru a dobývá vesnice Sorny.

Dále se postupuje jen velmi zvolna až do 8. září, kdy divise dosahuje místa Vauxaillon.

12. září je X. armáda připravena provést útok mezi Aillette a Aisnou ve směru mlýna Laffaux, La Malmaison, Chavignon a ve spojení s útokem V. armády útočiti proti masivu St. Thierry mezi Aisnou a Veslou.

Armádní sbor (30.), jehož součástí je 1. Marocká divise, útočí ve středu útočné sestavy.

Útok vyrazí za svítání 14. září. Marocká divise je na pravém křídle 30. armádního sboru a má v levém sousedství 66. pěší divisi od vlastního armádního sboru a vpravo 29. pěší divisi od 1. armádního sboru. Dobývá mlýna Laffaux u vesnice Allemantu a tím se účastní průrazu Hindenburgovy posice.

V tomto úseku divise zůstala až do 17. září, kdy byla stažena z fronty k Vic-sur-Aisne, a přemístila se pochodem dále k Meaux, kdež zůstala až do 24. září.⁶⁶⁾

24. září je převezena po železnici do kraje Rosières- aux-Salines, mezi Nancy a Lunéville, aby si tu odpočinula. Tam zůstala až do 13. října. Přemísťuje se k frontě, obsazuje úsek Bezanche-la-Grande, Brin u Château Solins a připravuje se tam k nové ofenzivě v Lot-rinkách; 10. listopadu patří k 32. armádnímu sboru u X. armády.

Přichází však 11. listopad 1918, den příměří a vítězství.

IV.

Probral jsem takto činnost Marocké divise na francouzské frontě v celé době trvání světové války. Je vidět, že se účastnila téměř všech velkých útoků francouzské armády, všude vždy na nej-důležitějším a nejčestnějším místě a vždy s úspěchem i tam, kde se jiným sousedním jednotkám valně nedařilo.

Účastnila se celkem třinácti velkých bitev. Jsou to:

I. „Bitva na Meuse“ (srpen 1914) u Donmery a Bertoncourtu.

II. „První bitva na Marně“ — „Bitva u bažin St. Gond“ (září 1914). Boje u zámku Mondementu a pronásledování nepřítele.

III. „První bitva na Aisně“ a přechod do stabilisace v kraji jiho-východně od Remeše u pevnosti Pompelle (září 1914).

IV. „Druhá bitva v Artois“ útočila 9. V. na kotu 140 a 14/VI ve směru Givenchy.

⁶⁵⁾ Náčrt 11. (Viz přílohu.)

⁶⁶⁾ Patří 17/9 k X. armádě a 8/10 k 32. arm. sboru u VIII. armády.

- V. „Druhá bitva v Champagni“, září 1915.
VI. „Bitva na Sommě“ (červenec 1916).
VII. „Německý ústup“ (březen 1917 — v druhém sledu).
VIII. „Bitva des Monts — IV. armáda“ v Champagni-Moronvillers (duben 1917).

IX. „Druhá ofensivní bitva“ o vyproštění Verdunu (srpen 1917).
X. Francouzsko-anglický protiútok u Villers-Bretonneux (duben roku 1918).

XI. „Třetí bitva na Aisně“ ústupové boje a organisované nové obranné posice (květen 1918).

XII. „Druhá bitva na Marně“ (du Soissonnais a de l'Ourcq) (červenec 1918).

XIII. „Tlak k Hindenburgově linii“ bitva u Vauxaillon (září roku 1918).

Marocká divise provedla také menšími částmi svých sil velkou řadu přepadů, z nichž nejvýznačnější na les Mortmare u Flirey, o kterém jsem se v svém líčení také zmínil.

Mimo tuto činnost útočnou viděli jsme, že divise byla za stabilisace fronty poměrně vždy na kratší dobu časem zasazována a použita k obraně zákopového úseku. Nejříve v Champagni říjen 1914 až duben 1915, později u St. Marie a Py říjen 1915);

u Belval na Oise (březen až červen 1916 a červenec až říjen 1916);

Belloy en Santerre (listopad—prosinec 1916);

Beauvraignes-Armancourt (leden 1917);

mezi Aisnou a Miette u Berry ou Bac (červen 1917);

Flissy ve výběžku St. Mihielském (říjen 1917 a leden 1918);

Ambleny na Aisně (červen 1918);

Bézaude-la-Grande-Brin (říjen—listopad 1918)

a ovšem také v úsecích, v kterých měla útočiti, aby se tak před útokem, pokud situace dovolila, obeznámila se svým přikázaným pásmem činnosti.

Viděli jsme, že Marocká divise byla i v obraně nezdolná a odrazila spoustu německých útoků, z nichž nejznámější byl 12/VI 1918 u Ambleny a Fosse-en-haut.

Svůj odpočinek trávila a také prováděla výcvik střídavě v kraji Oise, u Châlonsu, Toulou nebo v Alsasku, nejčastěji však ve velkém táboře Crevecoeur.

Celou tuto činnost snažil jsem se v předcházejícím popsat i při tom do podrobností tak, jak mi to prameny, které jsem měl k dispozici, dovolily a pokud to k účelům tohoto pojednání bylo nutné.

S hlediska taktiky vyšší jednotky bylo by velice zajímavé probrati do podrobností každou z akcí této divise, neboť všechny v svém provedení mohou býti vzorem při studiu taktiky v rámci pěší divise.⁶⁷⁾ Podobná práce zajímavá a poučná je možná však jen s použitím všech příslušných pramenů, t. j. archivů ministerstva války francouzské republiky a bude jistě jednou proveden některým francouzským odborníkem.

Zbývá snad ještě říci několik slov závěru o naší české účasti v řadách této skvělé divise. Těžko ještě něco podotýkati. Jak jsme viděli, účastnili se čeští dobrovolci od listopadu 1914 do srpna 1918

⁶⁷⁾ Velmi zajímavá by byla také statistika o změnách početních stavů za různých akcí; nepodařilo se mi však k tomu získati potřebné prameny.

všech akcí divise a postupně jich jen stále ubývalo; při každém útoku platili daň krve, byli však za to nejlepší z nejlepších.⁶⁸⁾

V roce 1917 a 1918, kdy Národní rada usilovala o jich zařazení do českého vojska, narazila na kategorický odpor, počínaje velitelem pluku cizinecké legie až k nejvyššímu veliteli, odůvodňovaný tím, že není možno zbavit nejlepší pluk armády těch vojáků, jejichž morální síla a bojová kvalita je tak vysoká a význačná. K jich uvolnění bylo pak třeba přímého rozkazu ministerstva války.

Z počtu asi 600 dobrovolců mohlo jich býti do české armády zařaděno již jen celkem asi 50;⁶⁹⁾ z ostatních jest asi 200 padlých, 300 invalidů neschopných další vojenské služby a asi 50 jich zůstalo v osadách při cizinecké legii. Ve vlasti v činné vojenské službě zůstalo jich dvanáct, z nichž dnes již také několik jest z důvodů zdravotních na výslužbě.

Česká činnost v Marocké divisi řídila se heslem cizinecké legie: „Valeur et discipline“, které spojeno s heslem napsaným na francouzských vojenských praporech „Honneur et Patrie“ je nejkrásnější směrnicí vojenského života a také odkazem těchto prvních českých dobrovolců.

Podplukovník Viktor RYCHLIK:

Spojení dělostřelectva s pěchotou.)*

Způsoby, jak rychle a jasně označiti dělostřelectvu cíle, které se vyskytnou při pohybné válce. Provádění palby na tyto cíle, vzájemné dorozumívání pěchoty s dělostřelectvem. Souhra dělostřelectkové palby s pohybem pěchoty.

Zkušenosti ze světové války vytkly důležitost těsného a stálého spojení dělostřelectva s pěchotou, zdůraznily nutnost jak souladu palby dělostřelectva s pohyby pěchoty, tak i rychlého a vhodného zasažení dělostřelectva při nepředvídaných, náhlých změnách situace.

Před světovou válkou žádal se ve všech armádách též soulad mezi palbou dělostřelectva a pohybem anebo bojem pěchoty. Dělostřelectvu příslušelo již tehdy podporovati pěchotu — v jejím stejně vznešeném jako těžkém poslání. Přece však se nepříčital otázce spojení dělostřelectva s pěchotou takový význam a nevěnovala se tomuto spojení taková péče jako dnes.

Na počátku světové války byla spolupráce dělostřelectva s pěchotou upravena asi takto:

Velitelé dělostřelectkových brigád a skupin řídili palbu podřízených oddílů a baterií podle situačních hlášení a podle pokynů velitele divise nebo žádostí velitelů pěchoty.

Pokud nezasahovali představení velitelů oddílů a baterií, měli tyto velitelé v přidělených pásmech působnosti sami řídit palbu na důležité cíle a iniciativně zasahovati při nepředvídaných náhlých změnách situace.

⁶⁸⁾ Získali celkem kolem 600 pochval v rozkaze vyššího velitelství.

⁶⁹⁾ Počítaje v to i ty, kteří byli zařazení postupně přímo z nemocnic po individuální intervenci Národní rady.

*) V soutěži r. 1928 poctěno cenou.